



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Clarissimi Viri Henr. Zoesii Amersfortii, In Academia  
Lovaniensi I. V. D. Et Antecessoris Commentarius In Jus  
Canonicum Universum, Sive Ad Decretales Epistolas  
Gregorii IX. P. M.**

**Zoesius, Hendrik**

**Coloniae Agrippinae, 1691**

Titulus XXI. De Testibus cogendis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62329)

## TITULUS XXI.

## De Testibus cogendis.

## SUMMARIUM.

1. Testes sunt citandi, & cogi possunt dicere testimonium.
2. Etiam in causa criminali.
3. Non obstante juramento ipsius testis, quod contra reum non deponet.
4. Non cogendi parentes & liberi adversus se invicem.
5. Non etiam socer, gener, vitricus, privignus, &c.
6. An neque frater pro vel contra fratrem?
7. Adfines an cogi possint.
8. Uxor an cogi possit deponere contra sororum sui mariti?
9. Cogi non possunt valetudinarii, senes &c.
10. Non Clerici in causis criminalibus.
11. Non Sacerdotes super auditis in confessione.

**A**D formam productionis testium requiritur eorum citatio: qui si non compareant, aut se subtrahant, odio, gratia, timore, compelli de rigore juris possunt ferre testimonium, *c. 1. & 6. h. t.* vel multae indictione, vel pignoris ablatione, vel per censuram Ecclesiasticam, suspensionem, depositionem, excommunicationem, *c. 2. & 5. h. t.* Hostien. in *Summa nu. 5.* Est enim testimonii dictio juris publici, ad cujus executionem cogi quis potest, cum publice interfit sciri & non occultari veritatem. Sunt tamen primò monendi, *c. 3. h. t.*

**2.** Queritur, An & cogi possint in causa criminali? R. In pecuniariis testes cogi posse, *l. Si quando penult. in prin. C. h. t.* ex ratione, quod reprehensione non careat in iis celare veritatem, *can. Quisquis xi. q. 3.* E contra extra reprehensionem esse videtur, non patefacere crimen alterius, & laudabile, subvenire existenti in periculo. *Glos. in a. pen. h. t. per text. ib.* Verius tamen & in causa criminali aliquem cogi posse ad dicendum testimonium, etiam si agatur de sanguine, cum Reip. interfit crimina sciri ne maneant impunita. \* Ubi nihil obstabit juramentum, quo quis se obstrinxit reo, quod con-

tra eum non deponet: est enim tale juramentum injustum, quia tendit tam in detrimentum publicum, quam privatum partis, cui instrumenta subtrahuntur, *c. 4. & 5. h. t.* Facit, quod veritatem occultans metu potestatis, peccet graviter, cum magis timeat hominem, quam Deum, *d. can. Quisquis*: quod indistinctè dictum obtinebit quoque in criminalibus.

Nihil obstat *d. c. pen. quo movetur Glos. ibi.* ubi dicuntur cogendi testes præterquam in criminalibus: nam in eo agitur de lite inchoata per procuratorem, per quem non tractatur causa criminalis, quæ per partes præsentis agitur, quatenus illæ non compareant, super crimine nihil sit movendum per procuratorem. *Cujac. ad d. c. penult.*

Excipiuntur parentes & liberi, qui non tantum inviti non coguntur invicem adversus se dicere testimonium, sed ne quidem volentes admittuntur, *l. Parentes 6. C. De testib.* adeo ut ne quidem filius contra patrem etiam volentem audiendus sit, cum lex non distinguat, sed simpliciter audiri nolit. Quod singulari ratione pietatis statutum in liberis, quorum lex mentionem facit, non etiam filiorum tantum, cum & reliquos descendentes pietas hæc teneat. Ex parte parentis est caritas erga liberos, quæ non permittit adversus eos audiri. Quo minus hi pro se testentur nihil impedit, nisi quod adfectus judicetur impediturus veritatem. Statutamen dicto parentum quoad possessionem status, ingenuitatis, ætatis, *l. Etiam D. De probat. l. 1. §. Iulianus D. De liber. agnos.* quod ea res iis maximè sit cognita. An verò pater possit esse testis inter duos filios, inter quos lis est, dictum ad *sit. D. De testib. nu. 10.*

Ex eadem ratione non cogitur dicere testimonium socer, gener, vitricus, privignus, sobrinus, sobrina, sobrinus natus, sobrina nata, & illi, qui propiore sunt gradu, libertus, liberta, patronus, patrona, vir & uxor, adversus se mutuo, *l. 4. D. De testib.*

Frater in causa civili pro & contra fratrem videtur admitti, cum fraternitas integritati testimonii non obstet, *Gl. fin. in d. l. Parentes*, nisi obstet domesticitas, aut intensa familiaritas. In causa criminali non tantum non cogitur, & non audiendus, sed & instituens capitale scilicet, ex illius poena plectendus dicitur, *l. Si*

*Si magnum 13. C. de his qui accus. non poss. Ex-*  
*ciunt causam hæresicos, Abbas in c. Litteras*  
*14. nu. 8. inf. tit. 23. De presump. per can. Legi*  
*xxiii. q. 8. Quod & videtur posse dici in causa*  
*fortilegii, in qua etiam patrem contra filium, &*  
*& diverio, audiri voluit, quod anima sit corpo-*  
*re pretiosior, si ad mortem privata corrigi ne-*  
*queat, quod crimen hæresicos communiter*  
*conjunctum habet. In causa Majestatis non re-*  
*velans crimen filii non punitur, ne videatur fili-*  
*um offerre ad supplicium, l. Miles §. desertorem*  
*D. De re milit. Occidens tamen talem filium,*  
*præmio addiciendus dicitur, l. Minime 35. D. De*  
*religios. & sumptib. fun. si aliter averti ab insti-*  
*tuto nequiverit.*

**7** *Q*uæ & adfines ultra eos, qui sunt in linea re-  
 cta, sint ponendi inter eos, qui cogi non pos-  
 sunt? R. Nō fieri mentionem in Jure nisi excep-  
 tionis adfinium in linea recta, l. 4. & §. D. De re-  
 srib. propter pietatem, & majorem conjunctio-  
 nem, quam ut contrario testimonio sit violan-  
 da in criminalibus, aut fam. osis. Ut exceptio ista  
 non sit extendenda, cum regula in non excep-  
 tis maneat firma. Facit, quod si & in aliis adfi-  
 nibus habuisset locum exceptio, non debuisset  
 specialiter excipi sponsus filiarum in d. l. 5. Nihil fa-  
 cit, quod in d. l. 1. fiat mentio sobriini & sobrina;  
 quia ea nomina sunt consanguinitatis, non ad-  
 finitatis, ut patet ex tit. D. De gra. ib. & ad-  
 finib. Et ratio est, quod in adfinibus reliquis  
 non sit tanta conjunctio. Nihil facit can. Ab-  
 sens 111. q. 9. nam ibi adfines accipiendi juxta  
 can. Si testes §. Lege Julia publice. jud. 14. q. 3 ubi  
 tantum sit mentio adfinium in linea recta, ne  
 alias textus à textu discordet. Ita tenet Gabrie-  
 l. alios citans, tit. De resrib. concl. 15. Admittendo  
 tamen generaliter, adfines cogi non posse, non  
 alias hoc procedet, quam si aliter haberi veri-  
 tas possit, ne ex privilegio personarum quatum-  
 dam contingat præjudicium fieri publico. Ab-  
 bas in c. 1. nu. 14. h. t. Capel. Tolos. Decis. 413.  
 nu. 3.

**8** An ergo cogi poterit uxor viri contra foro-  
 rium sui mariti deponere? R. Nihil videri im-  
 plicare, quo minus sit cogenda, cum secun-  
 dum dicta non computetur inter privilegia-  
 tas personas, & ne quidem sit adfina, ut pa-  
 tet ex c. Non debet inf. De consanguinit. Nec fa-  
 cit, quod jure pristino talis conjunctio posue-

rit secundum adfinitatis genus; cum in locis ju-  
 ris Canonici, præcipue d. can. Absens, veniat no-  
 men adfines intelligendum proprie, juxta d. §.  
 Lege Julia, non etiam improprie; & jure civili  
 istud improprium genus non sit cognitum. Fa-  
 cit ratio, quod tum adf. eius desierit, & nulla  
 aut exigua sit conjunctio, ut ea nequeat dici  
 violari.

Excipiuntur & valetudinarii, senes, milites,  
 Reipubl. causa absentes, & alii, l. Iruii 18. &  
 19. D. De testib. non simpliciter, sed ne ero-  
 centur, propter impotentiam aut occupatio-  
 nem. \* Clerici in causis criminalibus non con-  
 guntur, propter periculum irregularitatis, inf.  
 De homicidio. \* Sacerdos super eo, quod in  
 confessione sacramentali audivit, in testem  
 non adducitur, quia non tamquam homo istud  
 scit, sed ut Dei Vicarius: imò ne quidem latet  
 Majestatis crimen sibi confessum revelat sine  
 scelere personam indicando. Gail. 1. Obser. c.  
 100. nu. 2. & rogatus recte negat se scire, sub  
 restrictione mentali [ ut tibi dicam ] quia ut  
 homo & testis ignorat factum, super quo in-  
 terrogatur, nec licet ei revelare, propter sigil-  
 lum confessionis, c. Omnis utriusque sexus inf.  
 De penit. & remiss. c. Si sacerdos, De Off. jud. ar-  
 dia & ibid. Abbas, Navar. ad can. Humana au-  
 res xxii. qu. 5. Vasallus etiam excipitur in causis  
 domini, contra quem non deponit, c. 1. §.  
 item si delator, 2. Feud. tit. 24. & c. Ex parte cum  
 c. seq. sup. D. De postulan. Coactus tamen officii  
 nomine est extra pœnam, arg. l. 5. §. advocatum  
 D. De his que ut indignis auf.

## TITULUS XXII

## De fide instrumentorum.

## SUMMARIUM.

1. Instrumentum quid, & unde dictum.
2. Aliud est Publicum, aliud Privatum.
3. Solemnitates requisitæ ad instrumentum pu-  
blicum.
4. Effectus hujusmodi instrumenti est fides ser-  
vare.
5. Protocollo an sit habenda fides?
6. Ei standum, licet contrarietur instrumenta.
7. Instrumentum factum à Notario putatur ad  
probes?